No. 1918 | **Zaterdag 2 October 1920.** | **37ste Jaargang**

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— bij vooruitbetaling.

BUREAU VAN DIT BLAD
St. Elizabeths-gasthuis.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 7½ cts.

De Strijd om de Heerschappij ter Zee.

Naast de vele verwikkelingen en welhaast onoplosbare problemen, die door de nieuwe verhoudingen en tegenstrevende wenschen van Oost en West in de wereld worden gebracht, komt het vraagstuk van de heerschappij ter zee de moeilijkheden nog vergrooten.

De uitschakeling van Duitschland heeft het aantal mededingers verkleind en daardoor het vraagstuk nader gebracht tot zijn acute vorm. Amerika treedt nu als overwinnaar op dit terrein naar voren en de schijnbaar volledig geslaagde en voltooide overneming der *Hamburg–Amerika-lijn* door een Amerikaansche scheepvaart-maatschappij bewijst het Amerikaansche kunnen en willen op expansie gebied.

Concurrentie heeft Amerika als het ware niet meer te vreezen, want het heeft de aloude Engelsche mededinging schitterend geslagen en zich in den oorlog een voorsprong verworven, waarop de Engelschen met leede oogen neer zien. Enkele cijfers, die de onderlinge verhoudingen vaststellen, kunnen dit ten duidelijkste demonstreeren.

De Amerikaansche handelsvloot voor den overzeehandel mat in 1914 een tonnage van 1.076.600 Bruto Reg. Ton en heeft zich sedert dien uitgebreid tot den reuzenomvang van 9 200.000 br. Reg. Ton. Maar niet alleen in tonnenmaat, ook wat het aandeel aan den overzeehandel betreft, heeft de Amerikaansche handelsvloot de Britsche overvleugeld. In Januari 1919 bedroeg het aandeel van Amerika in den wereldu itvoerhandel nog slechts 20.6 %, terwijl het in Januari 1920 was gestegen tot 48 3 %, terwijl Engeland in dezelfde periode terug viel van 41.3 % op 33.5 %.

De overzeeverklaringen werden voor Amerikaansche schepen in 1914 nog vastgesteld op slechts 745,242 ton, terwijl vreemde schepen in Amerika verklaringen tot 24.127.170 ton afgaven. Ook hierin heeft de oorlog een volmaakten omkeer teweeg gebracht, want terwijl hun eigen overzeeverklaringen op 1 Januari 1919 waren gestegen tot 8.610,226 ton, waren die van vreemde schepen terug gegaan tot 17.879.607 ton. Dàt Amerika deze ongehoorde winsten voor een groot deel te danken heeft aan het uitvallen der Duitsche mededinging en de occupatie van Duitsche schepen, is buiten kijf. Want, dat mag men niet uit het oog verliezen, de Duitschers hadden hier wel het een en ander te verliezen. Men behoeft zich immers, om hiervan volledig overtuigd te worden, maar even te herinneren, dat de Duitsche handelsvloot voor den oorlog was bemand met bijna 85.000 koppen en niet minder dan 5.238 937 ton mat.

Het verkeer tusschen Hamburg en Amerika hebben de Amerikanen nu tot zich getrokken, doordat de *Harriman Maatschappij* zich met de *Hamburg-Amerika–lijn* heeft verstaan over het voortzetten der door haar weleer geëxploiteerde diensten. En *Harriman* is in Amerika een machtig lichaam. Het beschikt over schitterende relaties zoowel in de kringen der groot-industrieelen als in die der „haute finance".

Deze versterking van Amerika gaat rechtstreeks in tegen de Engelsche belangen, terwijl de samenspanning of samenwerking, als men het zacht wil uitdrukken, met Duitschland, den Engelschen geest niet weinig prikkelt. Of Japan nu ook zal worden betrokken in de ontwikkeling van het groeiend conflict, dan wel of Engeland zal trachten de quaestie te laten beslechten tusschen Amerika en Japan in de hoop van dan op zijne beurt eens als lachende derde bij een wereldconflict te staan, is thans niet te zeggen. Het zal afhangen van de verdere ontwikkeling der dingen. Maar ter zake meenen wij, hoe treurig het ook is, deze feiten te moeten constateeren, nu reeds als vaststaande te kunnen aannemen, dat de eerste symptomen, die wijzen op een conflict, aanwezig zijn en zeggen met beslistheid, dat dit conflict loopen zal over de groote vraag, wie de heerschappij ter zee zal voeren en wie dus de groote beheerscher zal zijn van alle grondstoffen en daardoor de beheerscher der wereldrijkdommen. Dat deze oorlog slechts zal kunnen ontbranden tusschen Amerika, Engeland en Japan, staat wel vast, daar deze drie de eenigen zijn, die in afzienbaren tijd de kracht daartoe zouden ontwikken en dat ook bij hen, zoowel in politiek als in economisch opzicht slechts kracht genoeg aanwezig is voor een ongebroken en sterk imperialisme, dat een dergelijk conflict moet voorafgaan, ja moet te voorschijn roepen.

Daar heerscht in de gansche wereld weer een gevoel van onbehaaglijkheid en onrust, dat in de wereldpers bij tijd en wijle tot uiting komt en dat door vroom doende politici niet kan worden onderdrukt. Daar groeit een atmospheer, waarin het moeilijk is te ademen en waartegen ter zake kundigen bij voortduring hun stem verheffen. Zoo schreef nog onlangs een Noor, die in Zuid-Amerika vertoeft, naar een der vakbladen in zijn vaderland: De vlammen van den wereldoorlog zijn nog nauwelijks gebluscht of reeds werpen die van een nieuwen grooten strijd om het bestaan in alle werelddeelen hun schaduwen vooruit. Ik spreek van een strijd om het bestaan, daar alles heen wijst naar een [illegible]-oorlog. Men zegt dat het een handelsoorlog zal zijn en het kan zijn, dat de omstandigheden daarop wijzen, maar wat de scheepvaart aangaat, moet men wel constateeren dat Engeland niet meer zoo zeker van de overwinning zeggen kan: „*Britania rules the waves*". Het zal in de toekomst een harden strijd moeten voeren om zijne plaats op de wereldzee te behouden. Het kan wellicht beheerscher der zeeën zijn, maar een geweldige concurrentie zal de vrachtprijzen met een ijzeren vuist neerdrukken, zoo dat men om haar te vernietigen met groot geweld zal moeten opstaan.

Deze Noor bedoelde te zeggen, dat wat hij in zijne kringen waarnam, er op wees, dat men de onderlinge concurrentie met macht van wapenen zal gaan verbreken om voor zich zelven de bevoorrechte positie van het monopotie te scheppen, die noodig is om het ander deel der wereld, dat aan het monopolie geen aandeel neemt, te kunnen brandschatten. Al deelen wij nu al deze sombere vooruitzichten niet, toch achten wij het niet ondienstig de aandacht op deze uiting te vestigen, opdat men beter zou weten te letten op al wat er in de wereld gebeurt. Wij voor ons leven nog altijd in de hoop, dat ook hier het inzicht wel veld zal winnen, dat er met onderling overleg dikwijls meer te bereiken is, dan met bruut geweld en wij hebben de hoop, dat zoo de politici uit den laatsten oorlog al niets mochten hebben geleerd, bij de volkeren toch wel het inzicht zal hebben veld gewonnen, dat zoowel overwinnaar als overwonnen van den oorlog schrikbarend veel te lijden hebben en ook dat men zich in de machtsverhoudingen zoo licht vergissen kan.

Maar dit is wel teekenend, dat men, terwijl men aan den eenen kant nog onderhandelt over de uitvoering van het eene vredesproto-

Curacao voor honderd jaren.

Uittreksels uit het Rapport van Gouverneur A. KIKKERT.

Gedateerd van 2 Juli 1817.

(*Gepubliceerd door Dr. J. de HULLU, Rijksarchivaris.*)

Bosschen. (6

De Bosschen op dit eiland zijn zeer uitgestrekt, doch bestaan meest uit kreupelhout en eenige mangelboomen. Kostbare houtsoorten als mahogny of verfhout zijn hier niet. Het hout schijnt in het algemeen niet te willen tieren, zooals in andere landen van de West-Indiën als St. Domingo etc., hetwelk hoofdzakelijk aan de schraalheid der gronden en de droogte van het klimaat moet worden toegeschreven. Men heeft wel op sommige plantagiën eenige mahogny benevens eenige palmboomen en anderen, doch is niet van belang om geveld te worden en daarna te debiteeren. Ook bekomen deze boomen alhier nooit die dikte als elders. Het kreupelhout is voor het gebruik en de behoeftens der inwooners zeer benoodigd, voorts in drooge tijden dienen de bladeren somtijds voor voedsel van het vee.

De bosschen zijn eigendommen van de eigenaars der gronden, waarop dezelve zich bevinden, hiervan uit te zonderen die welke aan het gouvernement toebehooren.

Die bosschen, welke op 's lands gronden, zich bevinden, zijn van weinig aanbelang en van geen waardij als zijnde niets dan kreupelhout, en is die directie hier niet te appliceeren als plaats vindt bij die groote bosschen in Europa, meestal bestaande uit groote boomstammen, staande onder de beheering van een opperhoutvester en verdere geëmployeerdens, en waarvan de opbrengst de kosten der directie verre overtreffen.

Ook is hier bij het beste bestier niets aan den groei of wasdom der boomen toe te brengen. Regen op zijn tijd, welke dit het meeste zou bevorderen, valt hier van belang slechts op zekere tijd van het jaar namelijk van October tot Februari en dan nog maar bij tusschenpoozing. Men laat voorts de voortplanting van het houtgewas geheel aan de natuur over.

Dewijl de ondervinding leerde dat de opbrengst der bosschen niets beteekende, heeft men dezelve onder geen behoorlijke beheering gesteld, en kunnende alsnog getuigd worden dat dezelve geen aandacht waardig zijn.

Landbouw.

Volgens een lijst, op 26 Augustus 1817 bij het Departement van Koophandel en Kolonien uit Curaçao ingekomen, werden daar destijds aangetroffen:

in de Oostdivisie 55 plantagiën en 61 tuinen.
in de Westdivisie 31 plantagiën en 21 tuinen.
in de Middeldivisie 48 plantagiën en 49 tuinen.
totaal 134 plantagiën en 131 tuinen.

Door de ongeregeldheid en menigte kronkelingen der limieten, welke over steile en ongenaakbare rotsen, dan weder door diepe valleien loopen, is de juiste uitgestrektheid van iedere plantagie niet nauwkeurig op te nemen.

De voortbrenselen der plantagiën bestaan in mais, boonen, pindas en vruchten als meloenen, watermeloenen, pampoenen, kokosnoten, oranjeappelen, zure limoenen, bananes, gingambo en andere, die men op de lijst der vruchtboomen vinden zal. Ook leveren de plantagiën boter en melk op, doch er is een hemelsbreed verschil tusschen deze twee laatste producten en de vaderlandsche. De Curaçaosche boter en melk zijn buitengewoon schraal. De boter ziet er wit en schuimachtig uit. Van de vier pond heeft men slechts een vierde pond zuivere gesmolten boter. Zoo is ook naar evenredigheid de melk.

Boonen.

Er groeien hier op het eilanden verschillende soorten van boonen, aan welke de negers ook bijzondere namen geven, doch allen gaan zij in de wandeling door onder den naam van lange boonen om van de Jamaicasche en snijboonen onderscheiden te worden.

De lange boonen worden op dezelfde manier als de mais geplant en behandeld, behalve met dit onderscheid dat de gaten tweemaal zoo ver van elkander staan er geen dunnen bij te pas komt, daar men slechts twee boontjes in elk gat werpt. Deze boonen groeien aan ranken, die langs den grond of tegen staken oploopen, en worden eer zij recht droog zijn, afgeplukt en in de zon gedroogd. De lange boonen zijn tusschen de zes en acht duim lang en geven elk 12 tot 18 langwerpig ronde boontjes.

Weinig planters maken werk van het boonen planten, dewijl deze plant aan vele onheilen onderhevig, zelden voordeelig is. De slaven en vrije negers planten ze tusschen hun mais in en hebben er dusdoende meer voordeel bij, daar zij op deze manier het schoonmaken uitwinnen.

In de laatste vijf jaar zijn daarvan op de gezamelijke plantagiën 8,345 makotten gewonnen, hetgeen jaarlijks 1669 makotten uitmaakt tegen een vierde schepel per makot.

Men vindt hier ook Jamaicasche en snijboonen. De eerste moet goede vette grond en veel regen hebben, zal zij aan het oogmerk beantwoorden. Het is een witte boon, zeer veel gelijkend op de Hollandsche witte boonen. De dop is maar drie duim lang en heeft slechts drie boontjes, die iets meer dan een halve duim lang zijn. De snijboonen vereischen een gestadige en onvermoeide oplettendheid, kunnen niet dan met regenwater begoten worden en in zeer lichte mest van vermolmde bladeren geplant. Op eenige plantagiën slechts komen zij voort. Iedere dop is ongeveer vijf duim en houdt 5 à 6 lange smalle witte boontjes in zich.

PIENDA'S. De piendarank zet haar vruchten onder den grond als de aardappelen. De dop is langwerpig rond en bevat twee kleine vruchtjes, welke in smaak veel overeenkomst hebben met de hazelnooten; jaarlijks wordt hiervan tusschen de 1000 en 1500 makotten gegraven.

Alle deze artikelen, namelijk mais, boonen en pinda's, worden zeer zelden uitgevoerd, vermits men die op de andere eilanden en op de vaste kust beterkoop kan bekomen. Ook is hiervan door de volkrijkheid van het eiland nooit een groote voorraad.

Vruchtboomen.

Indien men alle vruchtboomen van het eiland wilde opnoemen, zou men meer dan 30 soorten tellen, en daareen beschrijving van elk niet alleen te wijdloopig, maar tevens overtollig wezen zou, dewijl de meesten in Europa bekend zijn, zal ik slechts de voornaamsten en de hoeveelheid van iedere soort opgeven.

Thans zijn er hier 2256 oranje appel(boomen), 406 chinasappels, 765 schupappels, 18 pompelmoes, 147 granaatappels, 7 starappels, 9967 kokosnoten, 597 dadels, 2061 mispels, 1068 knippen, 1565 tamarinden, 239 wide druiven, 1461 zure limoenen, 274 zoete limoenen, 18 citroenen, 1251 zuurzakken, 3208 goyabas, 431 geelpruimen, 18 Spaansche pruimen, 1436 casjoes, 65 mango's, 8 advocaat appels, 22 wilde amandels, 115 mameyes, 489 papayes, 54 vijgen, 15 broodboomen, 7416 bananes, 2987 bakobas en 4 pommes de rose.

Men zou uit liefhebberij misschien nog wel eenige vreemde vruchtboomen hier kunnen aankweeken, maar diende eerst te beproeven welke hier het beste aarden. Vruchtboomen welke hier best de droogte en hitte verdragen, zullen de geschikste daartoe zijn; echter gelooft men niet dat de Europeesche hier veel voortgang zullen maken, noch dat derzelver aankweeking der kolonie veel voordeel zullen toebrengen, vermits de vruchten hier toch nooit tot volkomenheid kunnen geraken. Dit ziet men aan de perzikken en appelen van de Spaansche kust, alwaar het veel vruchtbaarder is. De perzikken herkent men slechts aan derzelver gedaante, want de smaak hebben zij geheel verloren. Evenzoo is het ook met de appelen gelegen.

(Wordt vervolgd.)

col, men aan den anderen kant al weer in allen ernst spreekt over de symptomen, die op het losbranden van een nieuwen oorlog heeten te wijzen.

Droogte op Curaçao in vroeger jaren.

II.

Meer als toegift wil ik hier een klein bewijs bijvoegen ontleend aan een klein dagboek loopend van 21 October 1707 tot 4 Februari 1708 van Pater M. A. Schabel, den eersten Missionaris onder het Hollandsch bestuur. Op 8 November teekent hij aan: „Van daag lag de zee als dood zoo kalm en rustig. Want er was niet de geringste wind, en de warmte was vreeselijk." Op den 13den November zegt hij: „Een regen, met smachtend verlangen te gemoet gezien, viel van daag over *geheel* ons eiland, *iets wat ternauwernood één keer per jaar pleegt te gebeuren.*"

Het moge misschien overdreven gezegd zijn, doch in ieder geval is het wel teekenend, dat ook reeds 200 jaar geleden de *algemeene* regens over het *geheele* eiland een hooge zeldzaamheid waren.

***

Met het jaar 1722 begint ons Koloniaal Archief de reeks der *Plakkaten*, die men het best met *Proclamaties tot de bevolking gericht* zou kunnen aanduiden.

Reeds dat eerste deel bevat een zeer merkwaardige getuigenis voor de droogte. Het is een officieel stuk van MR. JAN NOACH DU FAY, die zich noemt Schepen der Stad Amsterdam en Gouverneur van Curaçao (1721 — 1730). Die droogte, die toen in October 1722 heerschte, moet reeds een heelen langen tijd geduurd hebben, gelijk duidelijk uit den aanhef blijkt.

Zoowel om een idée te geven van de christelijke gewoonten in die dagen, als ook om den eigenaardigen stijl, plaatsen wij dit eerste plakkaat onveranderd in zijn geheel, (alleen de spelling in overeenstemming brengend met de tegenwoordige.)

WIJ Mr. JAN NOACH DU FAY, schepen der stad Amsterdam, mitsgaders Gouverneur dezer en de onderhoorige eilanden, representeerende haar HOOG MOGENDE, de Heeren Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden, mitsgaders de Edel Groot Achtbare Heeren Bewindhebberen van de Generale Geoctroyeerde West-Indische Compagnie derzelver Nederlanden; — allen degenen, die dezen zullen zien of te hooren lezen, SALUT, doen te weten:

ALZOO het GOD de Heere beliefd heeft, ons alhier *sedert eenigen tijd herwaarts tot nu toe*, te bezoeken, en te kastijden *met zware droogte, sterfte van vee en kwade gewassen*, waardoor *schaarsiteit van kost, zoo voor menschen als vee* ontspruiten, ja de continuatie en verslimmering van dien wordt te gemoet gezien, indien wij door een oprecht berouw en leedwezen over onze groote en steeds aanwassende zonden en gruwelen, die tot den Hemel opgeklommen zijn, ons voor HEM niet komen te verootmoedigen en ZIJN GODDELIJKE MAJESTEIT uit het innigste van onze zielen en harten, benevens een dankbare erkentenis, dat ons tot nog toe zoo genadiglijk voor verdere onheilen beschut en beschermd heeft, te bidden en te smeeken, ons verder in zijn Goddelijke Bewaring te nemen en te houden en de voorzegde kastijding van droogte, sterfte van vee en misgewassen genadiglijk van ons weg te nemen en te weren, en al dezelve te verwisselen in zoodanige zeegening van regens, goede gewassen en hetgeen wij verder naar ziel en lichaam van noode hebben, alles tot grootmaking van ZIJN HEILIGEN NAAM en tot ons aller welwezen en zaligheid. — Zoo is het, dat wij na rijpe deliberatie hebben goed gevonden, ten zelven einde te ordonneeren en vast te stellen een

BOET- VAST- en BEDEDAG,

die wezen zal aanstaande WOENSDAG DEN 4DEN NOVEMBER OVER HET GEHEELE EILAND, om GOD DEN HEERE als voren gezegd, in alle ootmoedigheid en met een gebroken en verslagen hart voor zijn weldaden te danken, vergiffenis onzer zonden en gruwelen, afwering van alle plagen en straffen, en om zijn GODDELIJKE GENADE, zegeningen en weldaden te bidden en te smeeken, — interdiceerende en verbiedende ten zelver einde aan allen en een tegelijk *gedurende denzelven ganschen dag tot des avonds de klokke zeven uren toe*, geen de minste arbeid noch handwerk te doen, of door zijn of haar slaven te laten doen, geen spelen, welke, en hoedanige te exerceeren of permitteeren, te koopen en te verkoopen, te tappen of gelagen te zetten, direct of indirect in geen der hande manieren op de verbeurte van 25 stukken van achten (pesos), te verbeuren telkens bij (door) dengenen, die daar op bevonden zal worden, boven (behalve) de confiscatie van de goederen, waren en vruchten, die alsdan gekocht, verkocht, gedragen, of getransporteerd bevonden worden.

En opdat niemand hiervan eenige ignorantie is komen te pretendeeren, zal deze alomme gepubliceerd worden tot advertentie en naricht van een ieder op dit eiland.

ALDUS GEARRESTEERD IN HET FORT AMSTERDAM op Curaçao den 29sten October 1722.

JAN NOACH DU FAY

Ter ordonnantie van dezelve

WILLEM HELDEWIER

Secretaris.

Dat de nood in die dagen werkelijk hoog gestegen was, blijkt nog uit een ander decreet betreffende de voedselvoorziening, door den Gouverneur dienzelfdendag geteekend, doch eerst daags nâ den Boetedag afgekondigd. Uit den aanhef van dat document blijkt tevens dat dergelijke maatregelen nu niet voor het éerst getroffen werden, doch dat in gelijke omstandigheden des Gouverneurs voorgangers hetzelfde gedaan hadden.

(*Het opschrift als van het vorige plakkaat, doch iets ingekort*)

DAT ALZOO onze Predecesseurs van tijd tot tijd hebben zorg gedragen bij (door) hunne plakkaten, daar toe speciaal geëmaneerd, dat door de groote schaarschheid en gebrek aan mais de eigenaars van de respectieve slaven, die hier op dit eiland in grooten getale zijn, niet zouden worden geruineerd, waardoor ook tegelijk de slavenhandel, die de EDELE WEST-INDISCHE COMPAGNIE op dit eiland is hebbende, niet zoude worden verhinderd en gediverteerd, en daarom ook zekeren convenablen prijs hebben gesteld, waarvoor gemelde mais zou moeten worden verkocht, en alle ingezetenen en vreemdelingen zouden kunnen worden geanimeerd tot hun goed voordeel van buiten alhier te ontbieden en aan te voeren, wij de loffelijke voorzorg onzer predecesseurs willende navolgen en onderhouden en tegelijk ook dit eiland voor de uiterste ellende, armoede, waaruit velerhande diefstallen en allerlei inconvenientiën en gruwelen zouden voorkomen, willende preserveeren, — na rijpe deliberatie hebben goedgevonden en verstaan, gelijk wij verstaan en ordonneeren bij dezen, dat niemand, wie het ook zij, eenige groote mais, het zij dezelve hier op zijn plantagie of magazijnen is hebbende, of (van) buiten mocht outbieden, tot meerderen prijs zal hebben te verkoopen als het schepel tot 9 schelling en een schepel kleine mais tot geen hoogeren of meerderen prijs dan tot elf schelling op poene, dat, zoo iemand voorzegde groote of kleine mais tot meerderen prijs zal hebben verkocht, en daarvoor meer zal hebben betaald, verbeuren zal een boete van honderd en vijftig stukken van achten (pesos). te appliceeren een derde aan den aanbrenger, en zoo voorts als naar stijle (volgens gewoonte). En zal ook diegene, die de voorzegde mais tot meerderen prijs zal hebben ingekocht, en hetzelve aanstonds of dienzelfden dag aan den Edel Achtbaren Heer Gouverneur of zijn Fiscaal zal hebben te kennen gegeven, niet alleen vrij zijn van de gemelde boete door hem verbeurd, maar ook genieten een derde part van de boete, die de verkooper zal hebben verbeurd; ordonneerende en verbiedende verders een iegelijk, wie het ook zij, geen mais langs de straten of 's Heeren wegen te mogen verkoopen bij de kan tot meerderen prijs dan tot een halve schelling de kan voor de groote mais en tot vier stuivers de kan kleine mais op gelijke boete, zoo ten opzichte van den verkooper als kooper. Respectievelijk te verbeuren en te appliceeren als boven en met gelijke premie voor diegenen, die dezelve tot meerderen prijs zal hebben gekocht en dienzelfden dag als hiervoren gemeld is, zal hebben aangebracht en zullen de vrije negers en vrije negerinnen contrarie dezes doende, worden geapprehendeerd en behalve de boete voorzegd, strengelijk gegeeseld en de negers en negerinnen, die in slaafschen dienst zijn, zullen arbitrairlijk worden gestraft, gelastende en bevelende onzen Fiscaal nauwkeurig onderzoek te laten doen en zonder eenige dissimulatie of conniventie tegen de overtreders te procedeeren, alszoo wij ten dienste en conservatie dezes eilands zulks goed gevonden hebben te behooren.

ALDUS GEARRESTEERD IN HET FORT AMSTERDAM den 29sten October en na het luiden der klokke solemnelijk gepubliceerd den 5den November Anno 1722.

(*Onderteekeningen als boven.*)

(*Wordt vervolgd.*)

Het Nederlandsch zout.

Door Dr. Jacoba B. L. Hol.

II.

Het feit, dat zoutlagen in den Nederlandschen bodem aanwezig zijn, is alreeds sinds 1886 bekend. Toen werd bij een boring naar water op het landgoed Twichel bij Delden zout aangetroffen. Zooals het wel meer bij belangrijke ontdekkingen gaat, werd aan deze gebeurtenis in den beginne geen aandacht geschonken. Eerst veel later, in 1900, won de Heer Vis advies in bij een Duitschen geoloog, of boringen naar zout in Nederland resultaat zouden hebben. Hoewel het antwoord bevestigend luidde, werd een boring toch te riskant geoordeeld. In 1901 echter werd ten Oosten van Winterswijk, even over onze grens een laag zout aangeboord en in samenwerking met enkele anderen besloot de Heer Vis nu toch een boring te doen. Ongelukkig koos men geen gunstige plaats, want zonder resultaat werd bij Elbergen tot ± 750 M. diepte geboord. In 1903 werd de Rijksopsporingsdienst van Delfstoffen ingesteld (thans geconverteerd in s' Rijks Geologischen Dienst); die bij boringen naar steenkool in 1909 bij de diepboring Plantengaarde op ruim 500 M. diepte Zechstein-zout aantrof. Met het oog op de groote diepte zouden hier echter kostbare mijnwerken noodig zijn geweest. Door de heeren Vis c.s. werd onmiddellijk een concessieaanvrage ingediend, welke echter niet werd verleend. Twee jaar later werd bij Buurse het jongere Röt-zout op slechts 300 M. diepte aangeboord, dat zich dus tot veel eenvoudiger exploitatie, n.l. door oppompen van de te voren opgeloste pekel eigende. Opnieuw werd een concessieaanvraag van den heer Vis verworpen op grond, dat de regeering eerst het eindresultaat van de onderzoekingen van den Rijksopsporingsdienst wilde afwachten. In 1915 herhaalde hij zijn aanvraag, die echter eerst in 1917 de Tweede Kamer bereikte. 't Betreffende wetsvoorstel werd echter op allerlei weinig steekhoudende gronden verworpen, wat des te meer te betreuren blijft, waar het ons in oorlogstijd onafhankelijk van het buitenland gemaakt zou hebben en de vele moeilijkheden, die uit ons zout-gebrek ontstaan zijn, voorkomen zouden zijn geworden. Spoedig werden die moeilijkheden zoo groot — Duitschland, onze eenige leverancier, eischte tegenpraestaties in den vorm van levensmiddelenuitvoer, waartegen Engeland opkwam, zoo dat bijna een internationaal conflict ontstond — dat de Regeering zelf stappen deed, om het zoo vaak gesmade concessieverzoek eindelijk bewilligd te krijgen. En zoo werd door Minister Posthuma een nieuw wetsvoorstel ingediend, dat als wet op de zoutontginning op 14 Juni 1918 door de Eerste Kamer aangenomen werd.

Onmiddellijk begon de *Koninklijke Nederlandsche Zoutindustrie* met de voorbereidende werkzaamheden op het concessieterrein. De eerste boring vond evenwel niet bij Buurse plaats, daar dit punt te ver van de spoorlijn verwijderd was, maar op de heide ten Oosten van de spoorlijn Haaksbergen—Enschedé, dit boorterrein (de concessie is verleend voor 4 verschillende boorterreinen ter gezamelijke oppervlakte van ruim 20 H.A.) behoort evenwel tot de perskorst van Buurse. Op 2½ K.M. afstand van het boorterrein ligt het fabriekscomplex: de saline, onmiddellijk aan de spoorlijn ten Z.W. van Boekelo. Door een getroffen overeenkomst met de H.IJ.S.M. werd hier een nieuwe halte „Zoutindustrie" gesticht. Ook de Staat is bij de onderneming geïnteresseerd, want van het maatschappelijk kapitaal, dat f 3.000 000 bedraagt, werd bij de oprichting f 1 500.000 geplaatst in aandeelen van f 1.000, terwijl hiervan 150 aandeelen aan den Staat werden uitgereikt, welke beschouwd werden als te zijn volgestort door kwijting van hetgeen de Staat van de vennootschap te vorderen heeft wegens toekenning aan de vennootschap van het recht tot ontginning van zoutlagen en van hetgeen den Staat toekomt als vindersloon voor de kosten van opsporing dier zoutlagen. Een schemerend lichtpuntje voor ons, arme belastingplichtigen!

Met grooten spoed werd aan den bouw der saline en aan de boring gewerkt, met het gunstige gevolg, dat reeds op 17 Maart 1919 op 325 M. diepte onder maaiveld het zout werd aangeboord, welke laag gevolgd werd door nog 3 andere, onderling gescheiden door anhydrietbanken. Dit was een onverwacht gunstig resultaat, want de gezamelijke dikte der doorboorde zoutlagen bedraagt in totaal niet minder dan 68 Meter, waarvan vooral het laatste gedeelte van bijzonder mooie kwaliteit is. Alleraardigst is in het houten gebouwtje op het boorterrein al de boornkernen: lange cylinders van zout of anhydriet, die bij de boring opgehaald werden, bijeen te zien en eerst dan krijgt men een goed inzicht, hoeveel werk in het maken van zoo'n boorgat schuilt. Hoe deze zoutkernen tegen de oplossing door vochtige lucht beschermd moeten worden, bemerkte men goed bij een bezoek aan het boorterrein in den afgeloopen zomer, want toen werd in het bewuste gebouwtje danig gestookt om de lucht droog te houden.

Het naar boven brengen van de pekel gaat volgens een zeer eenvoudig proces In het boorgat is een hermetisch afsluitende buis van 210 mm. diameter aangebracht, die tot aan den bovenkant van de zoutlagen reikt. Hierin is een tweede buis van 110 mm. diameter neergelaten, die langer is en bijna tot aan den onderkant van het zout reikt. In de buitenste buis wordt zoet water ingepompt onder een druk van 10 atmospheren. Dit water lost het zout op en daar een hoeveelheid pekel meer weegt dan een zelfde hoeveelheid zoet water, blijft de pekel onder het zoete water en wordt door den druk van het opdringende zoete water van zelf door de binnenste buis naar de oppervlakte geperst. Het is te begrijpen, dat hiervoor groote hoeveelheden zoet water noodig zijn, die men in den heidegrond misschien niet gemakkelijk zou verkregen hebben, maar men was zoo gelukkig bij de boring op 103 M. diepte op een zoetwaterbron te stooten, die voldoende water levert.

De zoo opgeperste pekel wordt naar een reservoir op een kunstmatig bergje gepompt en van hier door ondergrondsche buizen naar de saline geleid. Hier komt het in 4 betonnen reservoirs, ieder van 250 M3 inhoud. Daar wordt het gehalte van de pekel gemeten voor het betalen van den accijns, waarna ze gepompt wordt in hoogreservoirs om dan via een filtreerinrichting gebracht te worden in verdeelreservoirs, vanwaar de pekel afvloeit in 6 zoutpannen, ieder van 8 maal 23 M. oppervlak. Deze worden verhit tot een temperatuur van plm. 70°, waardoor de pekel weer ingedampt wordt tot zout. Het zout wordt met de hand uit de pannen geschept en in de silo's geborgen, vanwaar uit de verzending plaats heeft. Op het oogenblik wordt de pekel nog geleverd door één boorgat, maar de uitdieping van een tweede boorgat was in Januari van dit jaar tot cerca 290 M. gevorderd.

In opzet dus een vrij eenvoudig bedrijf, maar wie de moeizame voorgeschiedenis kent en met eigen oogen het jachten gezien heeft, om zoo spoedig mogelijk aan het Nederlandsche volk zijn eigen zout te kunnen leveren, die kan eenigszins beseffen, wat er op dien gedenkwaardigen 28sten Augustus 1919, toen het eerste zout werd geproduceerd, omgegaan moet zijn in het gemoed van den Heer Vis, die met den bedrijfsleider, Ingenieur de Haas, de stuwende kracht geweest is ook bij den bouw

Zout — het is zoo iets alledaagsch — en toch voor de menschelijke voeding iets absoluut onontbeerlijks. Wat zou het geweest zijn, indien ook Duitschland zijn zoutleverantie gestaakt had. Dat ook in het buitenland, beter gezegd in Duitschland de groote economische beteekenis gevoeld is van deze jonge ontginning, blijkt wel het beste hieruit, dat ten tijde van de grootste zout moeilijkheden Duitschland boven de verhoogde prijzen een uitvoerrecht van f 46 — per ton zout is gaan heffen, wat voor ons land een extra-uitgaaf van 7 millioen gulden per jaar beteekende en dat Duitschland dit recht afgeschaft heeft, zoodra het hoorde van onze eigen zoutontginning. Want dit is juist het belangwekkende van deze industrie, dat deze éénesaline momenteel een productie heeft van 100.000 K.G. per dag en wanneer we dan weten, dat in Nederland voor consumptie ongeveer 80 millioen K.G per jaar verbruikt wordt, terwijl voor industrie-doeleinden ongeveer hetzelfde kwantum wordt verwerkt, dan volgt hieruit, dat de saline te Boekelo ongeveer de helft van het consumptie-zout in ons land leveren kan tegen prijzen, die door zoover voorzien kan worden, ook in de toekomst de concurrentie met het buitenland zullen kunnen blijven doorstaan. Reekent men, dat de zoutlagen een gemiddelde dikte hebben van 30 M., dan zou 1 K.M2 zout voldoende zijn, om plm. 375 jaar ons land van al het benoodigde zout te voorzien en de Koninklijke Zoutindustrie beschikt over ruim 20 K.M.2 Voor zoutgebrek dus vooreerst geen vrees!

Moge de geschiedenis van onze zoutontginning en het reeds verkregen schitterende resultaat een spoorslag zijn voor het Nederlandsche volk, om moedig mee te dingen in den heftigen concurrentiestrijd, welke ons ongetwijfeld in den naaste toekomst op ieder gebied te wachten staat. Ook wij, Nederlanders, zijn tot veel in staat, wanneer slechts alle nog latente en sluimerende krachten in ons volk gewekt worden!

Als men rekent, dat eerst op 28 Augustus 1919 het eerste zout werd geproduceerd, en over de 4 overige maanden van datzelfde jaar 1919 reeds een winst gemaakt werd van 109.240 gl., dan kan men de vooruitzichten zeker bijzonder gunstig noemen. Over het jaar 1919 werd door de Mij. nog geen dividend uitgekeerd, doch f. 100.000 gestort in het uitbreidings- en vernieuwingsfonds en de rest naar nieuwe rekening overgebracht.

(*De Nieuwe Eeuw*)

Berichten uit de Kolonie.

Over Pensioenen.

Het Orgaan der *Nederlandsch-Indische Officiersvereeniging* bevat een hoofdartikel van den kapitein F. Treffers, waarin hij betoogt dat het wenschelijk is, dat de actiefdienenden bij hun actie voor lotsverbetering toch vooral niet vergeten, dat zij te eeniger tijd zelf ook tot de gepensionneerden behooren, etc., etc., zoomede de billijkheid van een automatische herziening der persioenen, wanneer de tractementen gewijzigd worden,

De slot-alinea's van dat artikel, omvattende een résumé van des schijvers betoog, volgt hier woordelijk.

„Wat is een pensoen?

„Een pensioen is een soort betalingsvorm na afloop van den actieven dienst, voor te min ontvangen inkomsten, welke door een particulier over gelegd worden om hem, nadat hij niet meer werkt, door middel van de rente een inkomen te verzekeren, evenredig aan de vroeger door hem aangewende werkkracht De staat geeft ons niet een zoodanige betaling, dat wij daarvan kunnen sparen om later te rentenieren, doch vergoedt ons dat in den vorm van een pensioen. Het kapitaal wordt dus behouden, de rente als het ware uitgekeerd. Zooals iemand, die veel en lang en hard gewerkt heeft in zijn leven, op zijn ouden dag ook meer gespaard zal kunnen hebben, dan iemand, die maar kort gewerkt heeft, zoo zal iemand, die den staat in een hooger bezoldigde betrekking heeft gediend en dus ook „gewichtiger diensten" heeft bewezen, hooger pensioen moeten genieten, dan iemand, die in lager rang diende. Het pensioen behoort dus in evenredigheid te staan tot het genoten activiteitstractement.

„Overwegende, dat een actie van een vereeniging van actief dienenden uitwerking kan hebben, terwijl van het optreden van gepensioneerden weinig is te wachten, en wetende, dat het belang van gepensioneerden eens het belang van ons, actieven, zal worden, zou ik willen voorstellen, dat door de N. I. O. V. overwogen werd, op welke wijze het euvel hersteld zou kunnen worden, dat de pensioenen bijlange niet voldoen aan den den billijken eisch, dat zij steeds in overeenstemming moeten zijn, met den levensstandaard der gepensionneerden. Naar mijn meening is er slechts één afdoend middel en wel dit: het worde als een muur zoo vast gelegd, *dat de pensioenen steeds in een zekere en constante verhouding moeten staan tot de telkens geldende bezoldigingen der overeenkomstige rangen of betrekkingen.* Wijziging der tractementen heeft dus automatisch herziening van het inkomen der gepensioneerden ten gevolge.

Voor militaire tractementen heeft men nooit anders dan noode een vermeerdering van uitgaven toegestaan.

Voor militaire pensioenen geschiedt dit natuurlijk niet met grooter gereedheid. Doch wanneer dit beginsel algemeen als grondslag werd aanvaard, zou voor onze pensioenen moeilijk een uitzondering kunnen worden gemaakt. Trouwens de nood dringt niet alleen bij de gepensioneerde militairen. Andere categorieën zullen denk ik met bovenstaand verlangen wel accoord kunnen gaan, en wij zouden bij ons streven ditmaal niet alleen staan.

„Aan de N. I. O. V. de eer het onderwerp te hebben ingeleid.

„Men bedenke: het geldt hier de belangen in een tijd, die vaak moeilijker blijkt, dan die van actieven dienst."

Konink. Besluiten.

Bij. Kon. besluit van 29 Juli 1919 is de heer mr. J. A. Schagen van Leeuwen van en met 12 September 1919 ter beschikking gesteld van den gouverneur van Curaçao, ten einde met de waarneming van het ambt van lid van het hof van justi-

tie aldaar te worden belast.

— Bij Kon. besluit is het aan den ingenieur 3de klasse van den Rijkswaterstaat Ph. van der Breggen verleend buitenlandsch verlof tot uiterlijk 1 Januari 1925 verlengd.

—Bij Kon. besluit van 23 Augustus is het aan den Ingenieur van den Rijkswaterstaat F. S. Langemeyer verleend buitenlandsch verlof tot uiterlijk 1 April 1921 verlengd.

—Aan den heer C. C. Debrot is, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend, als consul der Nederlanden te Puerto-Cabello, en buiten bezwaar van 's lands schatkist is de heer M. S. Salas als zoodanig benoemd.

Aan laatstgenoemden heer kan in de Ned. taal geschreven worden.

Het ressort omvat van dat consulaat de staten Carabobo, Zaza, Yaracuy en Zamara, benevens de havenplaats Tucacas en omgeving.

De waarneming van het vice-consulaat der Nederlanden te Ciudad Bolivar (Venezuela) ie opgedragen aan den heer J. Perret, aan wien in de Nederlandsche taal geschreven kan worden.

Werkvolk uit Suriname.

De Curaçaosche Scheepvaart-Maatschappij heeft eenige maanden geleden in Suriname een oproep gedaan voor 12 personen om bij haar dienst te nemen als stoker of olieman.

Van de 170 personen, zoo meldt men uit Suriname, die zich daarvoor aanboden, (waaronder natuurlijk heel wat nonvaleurs) werd een twaalftal uitgezocht, waarvan men met zekerheid verwachtte dat zij op Curaçao een uitstekenden indruk zouden maken.

SS. Johan van Nassau.

Op het Stoomschep *Johan van Nassau* van de K. W. I. M., liggende in de haven van Hamburg, is den 19den Augustus muiterij uitgebroken, daar de bemanning voor het grootste gedeelte uit Chilenen (een ander bericht zegt: uit Amerikaansche negers) bestaande, haar gage in Duitschland wilde uitbetaald krijgen. Het kwam tot een gevecht, waarbij van messen en revolvers werd gebruik gemaakt. De havenpolitie moest ingrijpen en heeft eenigen der muiters in hechtenis genomen.

De kapitein van het stoomschip kreeg tengevolge der zenuwachtige opwinding een beroerte en over-

Hoedenindustrie en Cooperatie.

Bij de wenschelijkheidsbegrooting die 10 Juni in ontwerp verscheen werd in het *Voorloopig Verslag* van 29 Juni door eenige leden gevraagd hoe het stond met de indertijd voorgenomen uitzending van een persoon, die de regeling en inrichting der hoedenvlecht-nijverheid op coöperatieven grondslag zou voorbereiden.

De Gouverneur deelde in antwoord daarop mee, dat door hem aanstonds na zijn optreden op een spoedige uitzending aangedrongen is, tot dusver zonder resultaat. *Het Koloniaal Weekblad*: zegt hiervan: „Wij meenen te weten, dat de persoon in kwestie nóg ten volle bereid is, zijn onderzoek ter plaatse te beginnen en dat het niet aan hem zal liggen, wanneer aan des Gouverneurs voornemen niet binnen korten tijd gevolg gegeven wordt."

Gebrek aan geneesheeren in Suriname.

„Er heerscht nijpend gebrek aan geneesheeren ook in de kolonie Suriname. Men is daardoor verplicht geweest den heer C. J. L. Nunes (vroeger geneesheer op St. Martin), die op zijn doorreis naar Europa eenige weken in Suriname vertoefde, te verzoeken zich in dien tijd te willen belasten met de functiën van stadsgeneesheer, hetwelk hij bereid was te doen.

Van de verschillende geneesheeren in Gouvernements dienst aldaar vertrokken voor studie naar Nederland de heeren Hering en Lichtveld en mej. Nassy, terwijl mej. Fernandes wegens huwelijk den dienst verlaat en de heer van Amson waarschijnlijk overgaat in dienst der Bauxite Co.

Met den geheelen dienst in Boven-Suriname, Chatillon inclus, is thans belast de geneesheer del Prado, gevestigd op Domburg.

De heer Jessurun. stadsgeneesheer, is vertrokken naar Coronie, om tijdelijk den heer van Amson te vervangen."

(*Kol. Wkbl.*)

Garnizoen.

Met het SS. *Renselaer* is Maandag hier aangekomen de Wel Ed. Gestr. Heer H. A. KRAAIJENBRINK (met echtgenoote en twee kinderen) officier bij het garnizoen alhier. Het aantal officieren wordt hiermede met één vermeerderd en teruggebracht op de vroegere sterkte.

Europeesche Mail.

Curaçao had deze week een bijzonder fortuintje door in 4 dagen tijds 3 maal een mail uit Europa te ontvangen. Vorige Zaterdag kwam de *Zulia* van New York binnen. Maandag bracht de *Rensselaer* de mail direct van Amsterdam. Dinsdag was het de eerste maal, voor zoover wij weten, dat ook de *Caldas* van de *Caribbean line* de mail van New York mee bracht.

Pensioentoeslag.

De heer Ketelaar heeft aan den Minister van Koloniën gevraagd:

1. Is het den Minister bekend, om welke redenen de verhooging van de pensioenen voor Suriname op slechts twintig procent is vastgesteld, terwijl voor Curaçao een verhooging van veertig procent aan den Kolonialen Raad is voorgesteld wellicht nu reeds aangenomen?

Zoo ja, is de minister bereid deze redenen mede te deelen?

2. Is de minister niet van oordeel, dat nu de staatspensioenen en de pensioenen der Oost-Indische ambtenaren met veertig procent verhoogd zijn, het billijk is, de West Indische pensioenen met een gelijk bedrag te verhoogen?

3. Zoo ja, is de minister dan bereid, een verhooging in dien zin alsnog te bevorderen?

De West-Indische Gids.

Inhoud van de 3e (Juli) Aflevering Nieuwe wegen door Tj. Pyttersen. Economische arbeid op St. Eustatius van Gouvernemenswege 1903-1918 door G. J. van Grol. — Boekbespreking door Dr. H. D. Benjamins. Uit de Pers. — Bibliographie.

Alg. Nederl. Verbond.

Het *Neerlandia*-nummer van September bericht, dat in de hoofdbestuurs-vergadering van 17 Juli gehouden in den Haag, waarbij ook de Curaçaosche afgevaardigden Mvr. N. J. C. van Breemen-Kruyt en de Heer C. Statius Muller aanwezig waren o. a. de volgende punten besproken werden, die meer bijzonder onze Kolonie betreffen:

NEDERL. ANTILLEN.

Aanvraag om films.

Medegedeeld wordt dat de Commissie voor schoolbioscopen reeds over een 10-tal films beschikt.

Bij het Ministerie van Onderwijs is een plan aanhangig om Nederlandsche films in Indië en Indische in Nederland te laten vertoonen en voor opnemingen bepaalde personen uit te zenden.

De Vereen. Nederland in den Vreemde laat een film maken over N.-I. Samenwerking dezer vereeniging met het A. N. V., de Regeering en het Kol. Instituut is gewenscht. Besloten wordt dat Mvr. Van Breemen-Kruyt en de heeren Valette en Von Weiler een samenspreking zullen hebben met het Dept. van Koloniën om te komen tot centralisatie.

RONDVRAAG.

—De Voorzitter brengt nog de volgende punten ter sprake:

In de jongste vergadering der Groep Ned. Antillen heeft pater EUWENS de wenschelijkheid uitgesproken van sneller berichtgeving van nieuwstijdingen voor Curaçao (kabelnieuws). Deze zaak zal worden ter hand genomen.

In de bedoelde vergadering is ook een leemte in de wet op het Nederlanderschap voor de Antillen ter sprake gekomen.

Hieraan zal aandacht worden gewijd.

—Aan Zijn Exc. den Minister van Onderwijs en Wetenschappen heeft het Hoofdbestuur o. a. ook dit adres gezonden:

Hiermede hebben wij de eer het volgende onder Uwe aandacht te brengen, in verband met het vraagstuk van de vereenvoudiging der schrijftaal, dat van Regeeringswege binnenkort zijn beslag zal krijgen.

Het zal Uwe Excellentie ongetwijfeld bekend zijn, van hoe groot belang bedoelde vereenvoudiging ook is voor de gebieden buiten Nederland, waar onze taal door millioenen wordt gelezen, wij bedoelen Vlaanderen en Zuid-Afrika.

Waar de uitbreiding en bevestiging van ons taalgebied vooral in die landen mede afhankelijk is van de meer of minder gemakkelijke wijze waarop het Nederlandsch is aan te leeren en te onderhouden, geven wij Uwe Excellentie in overweging, indien dit nog niet mocht zijn geschied, alsnog het oordeel in te winnen van de Vlaamsche en de Zuid-Afrikaansche Academie, tenzij U er de voorkeur aan mocht geven het oordeel van enkele bevoegde Vlaamsche en Afrikaansche taalkundigen in te winnen.

Door een dergelijke samenwerking van de in dezen deskundige geleerden zou voor ons land en de genoemde gebieden wellicht een eenheid van spelling verkregen worden, die tot een krachtige cultureele eenheid veel zou kunnen bijdragen."

NEDERL. ANTILLEN.

Het Bestuur dezer Groep is thans als volgt samengesteld: H. Meerdink, voorzitter; D. de Marchena, onder-voorzitter, W. R. Menkman, secretaris, Jos. C. Henriquez, penningmeester.

Orkaan.

Bijna de geheele vorige week was het zeer drukkend heet, ook de barometer stond geregeld zeer laag.

Een telegram van 21 Sept. van Key-West (Florida) meldde dat een geweldige cycloon ten Westen van New Orleans voorbijtrok en dat er zeer groot gevaar bestond voor schepen varend in de Golf van Mexico.

Een later bericht van 24 September uit New-Orleans meldde, dat de orkaan meer van zijn kracht verloor naar mate hij meer het land in trok. Het *Weather* Bureau beschouwde toen het gevaar zoo goed als geweken. Dat was dus Vrijdag. Doch Zaterdag en Zondag bleef ook hier de barometer nog zeer laag staan en heerschte er een buitengewone windstilte, totdat opeens Zondagavond tegen 11 uur of half 12 de wind begon door te schieten en den geheelen nacht met sterke stooten en rukken aanhield en tot in den morgen bleef voortduren. Het was wel geen orkaan. maar wel een staartje er van.

Of deze orkaan nog ergens over één der Antillen gepasseerd is, weten wij niet. De kabel heeft het niet gemeld, maar dat is geen bewijs. Want die zegt wel meer niet.

Gisteren morgen is de *Estelle* van zijn reis naar de Bovenwindsche Eilanden terug gekeerd. En deze bracht het verblijdend bericht, dat het aldaar bijzonder kalm is geweest. Zelfs in die mate dat de *Estelle* over de terugreis naar Curaçao *zes* dagen werk gehad heeft wegens wind stilte.

Correspondentie.

Aan *Een vriend van B.* Uw stuk is van te persoonlijken aard om het in ons blad op te nemen.

Mazelen.

De mazelen gaan voort onze scholen te ontvolken. Op Pietermaai raakt de ziekte langzaam aan uitgewoed. Doch op Otrabanda heerscht zij nog volop. Eerst waren het meer de kleine kinderen die er door werden aangetast, doch nu komen ook de meer grootere aan de beurt. Over het algemeen is de ziekte nog al van een goedaardig karakter. Reeds zoekt de ziekte een uitweg naar de buitendistricten. Van de school van Santa Maria heeft reeds de helft der leerlingen huisarrest.

Officieele berichten.

De fuselier J. H. Luidens is op zijn verzoek eervol ontheven van zijn werkzaamstelling bij de politie.

Aan den hulpseiner bij den D. T. alhier G. D. van der Herst is op zijn verzoek eervol ontslag uit 's lands dienst verleend.

Aan Mej. Maud Hassell, onderwijzeres 4e klasse aan de openbare school te Windwardside op Saba, thans met verlof te Brooklyn, is tot verder herstel van gezondheid zes maanden verlofsverlenging verleend.

Aan Mej. Aletta Scholtens, onderwijzeres 1ste klasse aan de Wilhelminaschool alhier is tot herstel van gezondheid een maand verlof verleend.

De gouvernements-geneeskundige D. L. Ellis is tijdelijk belast met den geneeskundigen dienst in het 4e en 5e district, met standplaats St. Sebastiaan, en de gouvernements-geneeskundige J. Oduber eervol van dien dienst ontslagen.

Mej. Katy Fernandez is eervol ontheven van hare tijdelijke werkzaamstelling ten kantore van den kolonialen ontvanger alhier.

Aan Mej. E. M. de Evertsz, tijd. tweede beambte ten kantore van den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst, is tot herstel van gezondheid, een maand verlof verleend, en de eerste klerk G. J. Ferguson is gedurende dat verlof van de Gouvernements-Secretarie naar het kantoor van den directeur van den openbaren gezondheidsdienst overgeplaatst.

De Paardenbaai van Aruba.

Eenige jaren geleden hebben wij in een reeks artikelen over: "Verbetering van de Paardenbaai" in dit blad aangetoond, dat de Paardenbaai noodzakelijk moest verbeterd worden, wilde de Scheepvaart aldaar niet geheel te niet gaan, ook dat die verbetering zeer goed mogelijk was, daar de kwaal hoofdzakelijk bestond in aanslibbing, veroorzaakt door de rooijen in den regentijd.

Van officieele zijde werd ons daarop te kennen gegeven, dat de toestand van de Paardenbaai in de laatste jaren niet aanmerkelik gewijzigd was, en bovendien dat de bodem van de Paardenbaai hoofdzakelijk uit steen en klipgrond bestaat.

Daar ons de gelegenheid en de middelen ontbraken, om persoonlijk een plaatselijk onderzoek in te stellen, moesten wij ons, hoewel geenszins overtuigd, bij dat oordeel neerleggen.

Gelukkig is het Gouvernement in den laatsten tijd een geheel andere opinie gevolgd en stuurde eenige maanden geleden de baggermachine naar Aruba.

En wat blijkt nu?

Zooals de correspondent van *La Cruz* meedeelt, heeft die baggermachine in een paar weken tijds reeds heel nuttig werk verricht. Rondom de steiger is de Paardenbaai reeds zoodanig uitgediept, dat nu langs alle zijden de schepen van verschillende diepgang gemakkelijk kunnen aanleggen.

Het treft bijzonder goed, dat de tegenwoordige waarnemende gezaghebber de Heer L. J. KWARTSZ tevens een ervaren en actief man is, die leiding weet te geven aan dergelijk werk. Met overleg wordt er te werk gegaan, zoodat ook de uitgebaggerde specie op de meest geschikte plaats wordt weggeworpen. Het is te hopen, dat de baggermachine ook in staat zal zijn een ruime vaargeul open te maken, zoodat *alle* schepen vrij en ongehinderd zonder vast te raken de Paardenbaai kunnen binnenzeilen.

De inzender van de vorige ingezonden stukken uit Aruba moge hier uit zien, dat er door het Bestuur onzer Kolonie wel degelijk met de redelijke verlangens van het zustereiland wordt rekening gehouden.

Mgr. Vuylsteke.

Deze week Woensdag 29 September op den feestdag van den H. Michaël was het tien jaar geleden dat Zijn Doorl. Hoogwaardigheid onze Apostolische Vicaris Mgr. M. G. Vuylsteke in de Kathedrale Kerk van San Guan op Porto-Rico uit de handen van den Apostolischen Delegaat Mgr. AVERSA de bisschoppelijke wijding ontving.

Enorm veel is er in dat kort tijdsbestek door onzen Bisschop tot stand gebracht.

Nog een bijzonder cachet kreeg die feestdag, daar juist op dienzelfden dag Mgr. Vuylsteke op Aruba vertoevend, de kroon zette op een nieuw werk van christelijke barmhartigheid.

Het oud convent *Sividivi* der Zusters Dominicanessen, geheel vernieuwd en gedeeltelijk omgebouwd tot Hospitaal, was gereed gekomen en werd op dien feestdag van den H. Michaël, den patroon van Monseigneur, plechtig ingezegend en toegewijd aan den Patroon der Zieken den H. Petrus van Verona. Dit hospitaal staat nu onder de leiding der Eerw. Zusters Dominicanessen. Voor Aruba beteekent de opening van dit Hospitaal een nieuwe vooruitgang en een groote aanwinst.

Voor de zieken is het een rede tot verheugenis, daar zij nu in hun eigen land een goede verpleging kunnen vinden en niet meer die eindelooze reis op een ellendige bark, dikwijls in een deerniswaardigen toestand, naar Curaçao behoeven te ondernemen.

Vliegeniers.

Omtrent de vliegongelukken op de kust van Colombia voorgevallen, waarvan wij in ons vorig nummer melding maakten, hebben wij nadere berichten ingewonnen, en zoo is ons gebleken, dat twee Fransche vliegeniers FRATONI en JOURDANER zijn verongelukt, de eerste te Cartagena, de andere bij Baranquilla. Het is reeds ruim 2 maanden geleden dat zulks gebeurde.

Met zijn Junker-apparaat houdt de Duitsche vliegenier KEMMELER thans vliegtochten in de omstreken van Baranquilla.

Wij hebben de vorige week een anderen vliegenier gesproken, den Colombiaan CAMILIO DAZA, die zijn brevet als aviateur in de Vereenigde Staten behaald heeft. Het is een rijzige jonge man van ongeveer 20 jaar oud. Zondagavond 26 September is hij met het Spaansche Stoomschip "Manuel Calvo" van hier naar Europa vertrokken om in Frankrijk of Engeland een vliegtuig te koopen waarmede hij in December hier hoopt terug te komen en natuurlijk met toestemming van den Gouverneur ook boven ons eiland eenige vliegtochten te ondernemen.

Gezaghebber Tymstra.

Zaterdag middag 25 September is de Heer G. J. TYMSTRA, oud gezaghebber van de drie Bovenwindsche Eilanden, per „Estelle" naar St. Thomas vertrokken om van daar via Porto Rico en New-York de naar reis het Vaderland voort te zetten.

— De volgende week plaatsen wij meer uitvoerige berichten over Saint-Martin.

Laatste berichten.

De Kabel meldde gisteren dat (waarschijnlijk ten gevolge van een zeebeving ?) de eilanden Kyushy en Shikoku (Japan) door een geweldige vloedgolf zijn overstroomd en dat daarbij heele steden en dorpen zijn weggevaagd.

Het getal omgekomenen moet buitengewoon groot zijn.

— Met bekwamen spoed heeft Mr. MILLERAND, de nieuwe President der Fransche Republiek, de ministerieele crisis opgelost door den Heer LEYGUES te benoemen tot voorzitter van den Ministerraad. In de Fransche politiek van den laatsten tijd zal door de nieuwe functionarissen geen verandering gebracht worden. Speciaal het vredesverdrag van Versailles zal met de grootste stiptheid worden uitgevoerd.

Voor Duitschland beteekent dit een illusie minder.

ONTWERP

tot wijziging en aanvulling van de

„Algemeene Politiekeur” van 1917.

Art. I. Artikel 58 van de „Algemeene Politiekeur” 1917 wordt gelezen als volgt:

Op de eerste vordering van de ambtenaren met het opsporen van de overtredingen dezer keur belast zijn de bestuurders op den openbaren weg verplicht stil te houden.

Art. II. Na artikel 61 van gemelde keur worden twee nieuwe artikelen ingevoegd, luidende:

Artikel 61*a*. Het is aan eigenaars en bestuurders van stationneerende en huurrijtuigen verboden deze vervoermiddelen te gebruiken tenzij daarin op een zichtbare plaats op behoorlijke wijze is vastgemaakt een leesbare door den Commissaris van Politie geviseerde afdruk van het tarief der door een door den Gouverneur te benoemen commissie vastgestelde vrachtprijzen, ingericht naar een door die commissie vastgesteld model.

Het is aan eigenaars en bestuurders van bovenbedoelde vervoermiddelen verboden hoogere vrachtprijzen te vragen, dan bij dit tarief is bepaald.

Artikel 61*b*. De bestuurder van een in art. 61*a* bedoeld stationneerend rijtuig is, indien het zich ledig op zijn standplaats bevindt, verplicht hem, die zich daartoe het eerst aanmeldt, te vervoeren naar zoodanige plaats binnen het stadsdistrict als door dezen verlangd wordt.

Artikel III. Artikel 77, onder 3o., van gemelde keur wordt gelezen als volgt:

3o. de bestuurder in het bezit zij van een geldig rijbewijs, afgegeven door het Hoofd van politie, en het onder 2a. bedoeld nummerbewijs.

Artikel IV. Artikel 78 van gemelde keur, zooals aangevuld bij de keur van 7 December 1917 (P. B. No. 43), wordt gelezen als volgt:

Een rijbewijs als bedoeld in het voorgaand artikel wordt op aanvrage afgegeven aan ieder, die den leeftijd van achttien jaren heeft bereikt en aan wien een verklaring door een door den Gouverneur aan te wijzen commissie is afgegeven, dat hij voldoende bewijzen van bekwaamheid om als bestuurder van een motorrijtuig op meer dan twee wielen op te treden, heeft gegeven, uitgezonderd aan:

1o. hem die van is bekend slecht levensgedrag;

2o. hem die wegens lichaamsgebreken, ingevolge art. 44c, niet als bestuurder mag optreden;

3o. hem, die meer dan eens in de laatste twaalf maanden wegens overtredingen van een der bepalingen dezer keur betreffende het rijden met motorrijtuigen onherroepelijk is veroordeeld of gevaar voor anderen heeft doen ontstaan. Met een onherroepelijke veroordeeling wordt gelijkgesteld het geval, dat de opgelegde boete is betaald.

Dit rijbewijs is geldig gedurende twee jaren na afgifte.

Geraakt iemand, die in het bezit is van een rijbewijs, in een der gevallen onder 1o., 2o. 3o. omschreven, dan is het Hoofd van politie ten allen tijde bevoegd dit bewijs in te trekken.

Hij geeft hiervan kennis aan den betrokken persoon.

Vóór het leveren van de in het eerste lid bedoelde bewijzen van bekwaamheid moet bij vooruitbetaling vijf gulden in de koloniale kas worden gestort.

Deze betaling heeft het recht om zich tweemaal aan te melden tot het leveren van de in het eerste lid bedoelde bewijzen van bekwaamheid.

Een nummerbewijs, als bedoeld in het voorgaand artikel, wordt op aanvrage afgegeven, nadat is vastgesteld, dat het motorrijtuig aan art. 82 en 83 voldoet, en dat de beproeving van den motor, zoo zij noodig is, door een den Gouverneur benoemden deskundige, bevredigende uitkomsten heeft opgeleverd.

De kosten hiervan komen ten laste van den aanvrager.

Artikel V. Art. 81 van gemelde keur wordt gelezen als volgt:

Het is den bestuurder van een motorrijtuig verboden daarmede over een openbaren weg te rijden:

1o. op zoodanige wijze, dat de vrijheid of de veiligheid van het verkeer op dien weg wordt belemmerd of in gevaar gebracht;

2o. in het eerste of stadsdistrict met een grootere snelheid dan van 12 K. M. per uur en in de overige districten met een grootere snelheid dan van 25 K. M. per uur,

Voor plaatsen, waar deze snelheden voor het algemeen verkeer of om andere redenen gevaarlijk wordt geacht, kan door het Hoofd van politie een mindere snelheid worden voorgeschreven.

De snelheid moet, waar noodig, verminderd worden bij het rijden door bochten, op druk bezochte openbare wegen en verder overal, waar de veiligheid van het verkeer dit vordert.

Memorie van toelichting.

Art. I. Bij de wijziging van de Algemeene Politiekeur in December 1918 (P. B. No. 82) werd art. 58 abusievelijk niet samen met artikelen 89 en 90 gewijzigd. Die fout wordt nu hersteld.

Art. II beoogt het bestrijden van overvraging door de chauffeurs van stationneerende en huurrijtuigen. Vooral nu de tram niet loopt, is een dergelijk voorschrift niet van belang ontbloot.

Art. III. In art. 77 is een noodzakelijke verbetering aangebracht.

Art. IV en V hebben tot oogmerk de bestaande bepalingen te verscherpen, ten einde het automobielgevaar te temperen. In den laatsten tijd komen toch herhaaldelijk ernstige ongelukken met dit vervoermiddel voor.

De wegen in de stad zijn niet zoo breed en recht, dat daarin met de tegenwoordige snelheid gereden kan worden, terwijl het steeds drukker wordend verkeer met auto's beperking er van ook dringend noodig maakt.

Ook in de buitendistricten met hun groot wegennet en vele kruisingen en bochten is vermindering der snelheid hoogstnoodig.

Zooals in het oog springt is de wijziging van artikel 81 in hoofdzaak een terugkeer tot het oude voorschrift van art. 8 der keur van 2 December 1912 (P. B. No. 59).

Willemstad, den 23n. Sept. 1920.

De Gouverneur van Curaçao.

O. L HELFRICH.

Buitenland.

Constantijn Fehrenbach.

Over den nieuwen kanselier der Duitsche regeering, den Katholiek Fehrenbach, schrijft de Berlijnsche corr. der liberale *Nieuwe Ort*:

Constantyn Fehrenbach. Een der weinigen, die heeft kunnen stand houden. Ondanks oorlog en revolutie. Om thans in den Rijksdag de plaats van Bismarck, den IJzeren kanselier, te gaan innemen. Eenerzijds: een bewijs, dat de groote revolutie niet als een orkaan, maar als een luw windje over Duitschland is gestreken. En mannen van het oude staatsgezag in hunne ambten heeft gelaten. Anderzijds: pleitend voor de persoonlijkheid van den nieuwen kanselier. Hoe hij gunstig afsteekt bij de velen, door de revolutie politieke waardigheidsbekleeders geworden. Maar die nimmer boven het eenzijdig partijgedoe waren uitgekomen.

Fehrenbach is niet alleen de man, die sinds vele jaren met pauselijke waardigheid den Rijksdag presideerde. Nu eens de radicale schreeuwers vaderlijk vermanende, dan weer door een gemoedelijk grapje vijandige partijstemming doen wijkend. Hij is ook een man der wetenschap. En iemand, van wien men zegt: dat hij nimmer uit eerzucht of eigenbelang handelt, doch steeds uit plichtsbesef tegenover zijn vaderland. Fehrenbach is populair, ondanks zijne voor modern radicalisme conservatieve politieke gezindheid.

In 1852 werd Fehrenbach in een klein dorpje in het Schwarzwald geboren. Zoon van een volksschool onderwijzer. Als jongen wil hij priester worden. Hij bezoekt het seminarie en krijgt de tonsuur. Dan bedenkt hij zich en gaat in de rechten studeeren. Wordt advocaat. Politicus. In 1903 Centrumsafgevaardigde. De Zabern—affaire brengt hem op den voorgrond. Hij is kenner van den Elzas en maakt lang geen geheim van zijn verontwaardiging. En als de oude Kämpf naar betere gewesten is heengegaan, wordt Fehrenbach president van den Rijksdag. Wat hij tot aan de laatste zitting van de Nationale Vergadering is gebleven.

Het afgunst-motief.

In Engeland bestaat een zeer nuttige instelling de *Industrial Court*, die patroons en arbeiders te zamen vertegenwoordigt en die beslist over de rechtmatigheid van verzoeken tot loonsverhooging.

Dat Hof nu kreeg onlangs een aanvraag tot verhooging der loonen van de metaalbewerkers, waarbij de voornaamste grond lag in het feit, dat er in andere bedrijven hoogere loonen werden verdiend.

En dit motief werd afgewezen.

Omdat het niets te maken heeft met de vraag, of een loon al dan niet hoog genoeg is.

Een volkomen juiste beslissing. Want een loon kan te laag zijn al is het hooger dan dat van anderen, en het kan hoog genoeg zijn, al is het lager.

Ditzelfde geldt natuurlijk ook van handelswinst.

De begeerte naar een badplaats of motorfiets rechtvaardigt nooit het grijpen naar een grooter aandeel op de toch reeds zoo slecht voorziene levenstafel, waar velen in 't geheel niet genoeg krijgen.

Afgunst is een zonde, geen bron van recht.

Geen kwaad idee.

De bioskopen worden te Kristiania, door de gemeente geëxploiteerd en de winst, die zij opleveren, wordt gebruikt ter bevordering van de kunst en ter ondersteuning van kunstenaars. Zoo verdeelde men het overschot over de tweede helft van 1919 als volgt:

Voor een volkstheater 400.000 Kronen.

Oprichting van een atelier voor den beeldhouwer Vigeland 150.000 Kronen.

Voor een nieuw concertgebouw 100.000 Kronen.

Voor schoolfilms 50.000 Kronen.

Voor het „Gemeentel. Kinematografenfonds voor pensioneering van de tooneelspelers van het National Theater” 200.000 Kronen.

Politie naar de Kerk.

De commissaris van politie Wilmington (Ver. Staten) heeft zijn personeel bevolen, dat zij op Zondag de kerkdiensten geregelder moeten bijwonen dan tot dusver. Hij heeft *op verzoek van het personeel* de dienstregeling zoo vastgesteld, dat alle leden van het politiecorps de kerkdiensten kunnen bezoeken, doch zal daarop terugkomen, wanneer die vrije tijd voor andere doeleinden wordt gebruikt.

Het nut der Coöperaties.

Het Fransche katholieke dagblad *La Croix* bevat een uitvoerig en deskundig artikel over de hooge prijzen.

Maar het scheen ons de moeite waard even de gedachte van dien schrijver weer te geven betreffende de *coöperaties*.

Waar goede coöperatieve verkoopsvereenigingen bestaan, zegt hij, is de prijsdaling het eerst ingetreden.

Want daar is ook in den gewonen handel het aantal tusschen personen (*intermédiaires parasites*) verminderd en heeft het publiek een contrôle, wat de ware prijs moet zijn.

Onder alle middelen, zegt de schrijver, die het publiek ten dienste staan, om zich te verdedigen tegen de *exploiteurs*, is geen enkel meer geëigend dan de coöperatie. Hij noemt de coöperatie een markt- of prijzenpolitie.

Maar zij ontheft volgens hem de overheid niet van den plicht om te waken en toe te zien.